

Sadan vuoden löylyt!

► Rajaportin sauna piti purkaa 80-luvulla parkkipaikkojen tieltä.

JUSSI
NIIRANEN
Tampere

► Tampereen eksoottisin nähtävyys Rajaportin sauna juhlii tällä viikolla sata-vuotissynttäreitään.

Se on Suomen vanhin yleinen sauna. Vieraskirjan kommentteista päätellen se on myös maailman paras.

Sauna oli purku-uhan alla 1980-luvun lopulla. Sen tilalle kaavailtiin parkkipaikkoja.

Saunayhdistys pelasti paikan, ja nyt sinne virtaa väkeä kaikkialta maailmasta. Saunan harrastajille se on pyhä paikka.

Aikoinaan Pispalan rinteessä asui 11 000 ihmistä. Vain muutamassa talossa oli oma sauna. Yleisiä saunoja oli neljä.

Rajaportin ansioitunein saunoja on kaukopartiomies ja kilpapyöräilijä Onska Niemi. MTV 3:n Suomen parhaat -ohjelmassa Onska valittiin Suomen parhaaksi saunojaksi.

Onskalla on pukuhuoneessa nimikkopaikka. Sen kohdalla on seinässä hopealaaia ja Onskan kuva. Onska tuotiin saunaan jo nuytinä, ja hän on saunonut siellä ehkä 10 000 kertaa.

Sota-aikana jäi muutama viikko väliin. Kyllä vieläkin harmittaa, Onska Niemi harmitteli.

Parhaaseen aikaan Tampereella oli sata yleistä saunaa. Nyt on enää muutama.

Perinne alkoi kuihtua, kun kerrostaloihin ruvettiin tekemään grillejä, ker-
to näyttelijä Jorma Mark-

kula, innokas saunaharrastaja.

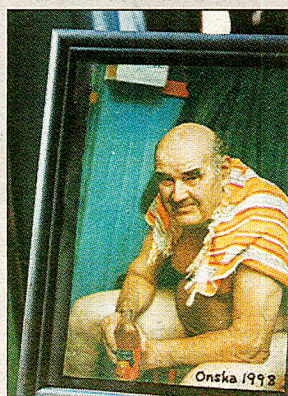
Nykyään tämä on enemmän kulttipaikka kuin pesemisen tarpeesta johtuva homma. Sosiaalinen puoli on tärkein.

Rajaportin saunaa on ehdotettu Unescon maailmanperintölistalle. Saunaväki ei sitä listalle tyrkytä. Siitä koituisi vain turhaa hälyä.

Vuonna 2002 sauna sai Pirkanmaan ympäristöpal-
kinnon. Yksi iso sauna on ekologisesti tehokkaampi kuin sata pientä. Saunan todettiin myös edistävän yhteisöllisyyttä.

"Sota-aikana jäi muutama viikko väliin. Kyllä vieläkin harmittaa."

Vakiosauvoja
Onska Niemi

Ehkä 10 000 kertaa Rajaportissa saunoneella Onska Niemellä on pukuhuoneessa nimikkopaikka ja sen kohdalla kuva seinällä.

Rajaportin saunan veteraanit saunovat perjantaisin iltapäivällä. Saunan pihapiirissä vilvoitellaan pitkään ja hartaasti. Sosiaalinen puoli on tärkein. Saunasta haetaan henkistä virkistystä.

Löylyhattu on hyvä keksintö

Saunoja käy vuodessa noin 13 000, päivässä 90. Kerralla lauteille mahtuu tusinan verran äijiä. Naisten puoli on hieman isompi, vaikka siellä käy saunojia vähemmän.

Ennen miehet ja naiset saunoivat yhdessä. 30-luvulla säädettiin laki, joka kielsi yhdessä saunomisen. Keskel-
le saunaa muurattiin seinä.

Löylyt ovat leppeät. Aina välillä joku yltiöpää heittää kiukaalle ison kuuppallisen ja ampuu lauteille sellaisen kuumuuden, että päät painuvat polvien väliin. Huovasta tehty löylyhattu ei ole turha keksintö.

Saunan lämmittäminen aloitetaan aamutuimaan.

Rajaportin saunassa ei ole suihkuja. Pesuvesi otetaan ämpäriin isosta altaasta, jonka toinen pää on miesten puolella ja toinen naisten puolella.

Lämmitys kestää 6-7 tuntia ja kerralla kuluu hal-
koja puoli mottia. Kiu-
kaassa on kiviä tuhat ki-
loa ja löylyt saa vielä
seuraavana aamunakin.

Viime aikoina polttari-
porukat ovat löytäneet Ra-
japortin saunan.

Polttarisankari on ih-
meissään, että mihin hän
on joutunut, kun hänet
viedään alastomana ja sil-
mät sidottuna saunaan,
tuumii Jorma Markkula.

Juhlaviikon pääjuhla on
ensi lauantaina. Siellä
esiintyy näyttelijä Seela
Sella, joka saunoi Pispalas-
sa jovuonna 1945. Juhlissa
esiintyvät myös Kaija Poh-
jola, Pauli Hanhiniemi se-
kä Kalle Alatalon kippa-
roima Hauhi Bros.

OTA KANTAA!

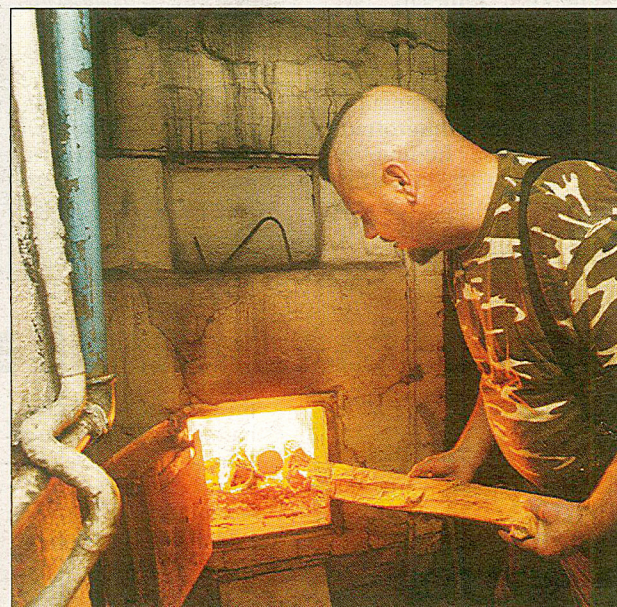
Kaipaako julkisia saunoja?

Lähetä tekstiviesti IS K (=kyllä) tai IS E (=ei) numeroon 16233. Voit lisätä viestiin oman kommenttisi välilyönnin jälkeen. (0,70 €, Sonera, Elisa, DNA, Saunalahti, Tele Finland). Tulokset tänään netissä ja huomenna lehdessä.

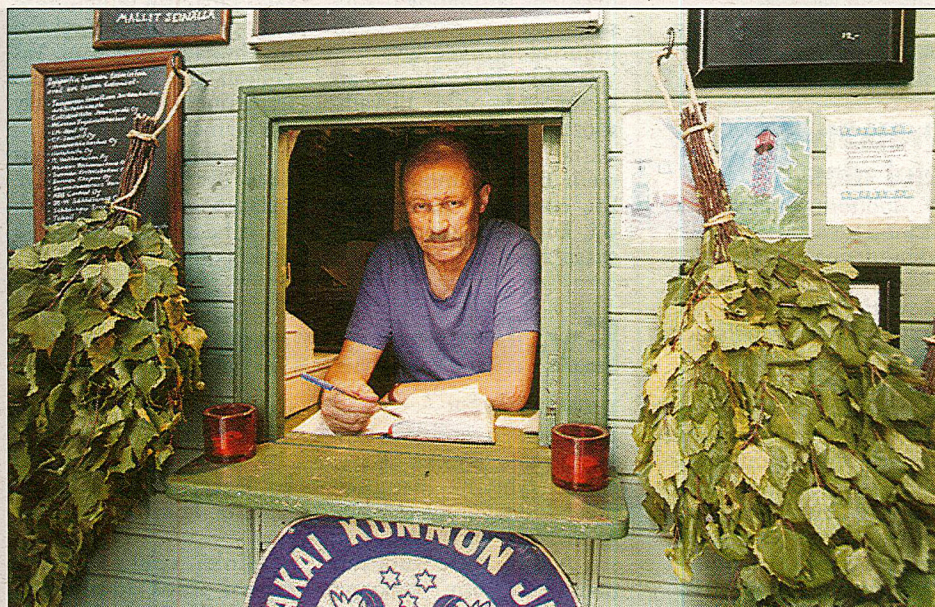
Mikä raja?

► Rajaportin nimi tulee siitä, että siinä oli aikoinaan Tampereen ja Pohjois-Pirkan-
lan eli nykyisen Nokian raja. 30-luvulla Tampere liitettiin Pispalaan.

► Rajaportin saunasta sai nimensä Trio Niskalaukauksen Rajaportti-levy. Levyn kansikuva on otettu saunan pihasta. Niskalaukauksen muusikot asuvat Jyväskyläs-
sä, mutta saunottelevat Rajaportissa.

Saunamajuri Antero Kokko aloittaa lämmittämisen aamu-
tuimaan. Lämmitys kestää 6-7 tuntia. Puuta palaa puoli mottia.

Saunan lippuluukku ei ole muuttunut sadassa vuodessa juuri miksiäkään. Lippuja myy Venäjältä kymmenen vuotta sitten Suomeen muuttanut Rikhard Tupin.